Om Attentions besöksverksamhet på anstalter och häkten

DELAD KUNSKAP – NYA MÖJLIGHETER

INSPIRATIONSGUIDE FÖR ATTENTIONS LOKALFÖRENINGAR

Bengt Westling, Attention Luleå:
”Kan jag så ett frö utifrån min egen berättelse och kanske rädda någon från fortsatt kriminalitet är jag glad”

Madelein Wollnik, Attention Hisingen-Kungälv:
”Attention blir nåt mitt emellan familj och myndighet - helt perfekt”

RIKSFÖRBUNDET Attention

4

6

10

INNEHÅLL

3 INLEDNING

4 VARFÖR BEHÖVS ATTENTIONS BESÖKSVERKSAMHET?

6 BESÖKSVERKSAMHET I ATTENTION HISINGEN-KUNGÄLV

8 HUR STARTAR MAN UPP BESÖKSVERKSAMHET?

9 BRA ATT KÄNNA TILL NÄR MAN BEDRIVER BESÖKSGRUPPER

10 HUR KAN TRÄFFARNA SE UT?

Om Riksförbundet Attention

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Vi arbetar för att de barn, ungdomar och vuxna som finns bakom diagnoserna ska bli bemötta med respekt och få det stöd de behöver i skolan, på arbetsmarknaden och på fritiden.

Läs mer på attention.se

OMSLAGSFOTO: JOHNÉR/FANNY HANSSON
LEDARFOTO: LOVISA SCHILLER
BILD PÅ ANSTALT: JOHNÉR/LEIF JOHANSSON

© RIKSFÖRBUNDET ATTENTION

REDAKTÖR OCH FORMGIVARE: LOVISA SCHILLER | TRYCKERI: ÅTT45

BESÖKSVERKSAMHETEN GER STÖD INNAN OCH EFTER FRIGIVNING

Häktning, rättegång och strafftid innebär att invanda relationer bryts. De intagnas behov av nya sociala kontakter är därför stort.

Besöksverksamheten inom Attention är ett sätt för oss att hjälpa till att bryta den isolering som en fängelsevistelse innebär. Tanken med besöken är att utgöra ett frigivningsförberedande-, komplement till Kriminalvårdens insatser. Ur ett medborgarperspektiv ser vi det också som viktigt att ideella organisationer får insyn i de slutna miljöer som häkten och anstalter är.

"Besöksverksamheten inom Attention är ett sätt för oss att hjälpa till att bryta den isolering som en fängelsevistelse innebär"

I den här skriften kan du, som tillhör en Attentionförening och är intresserad av att starta besöksverksamhet där du bor, få råd om hur du kan gå tillväga och hur träffarna kan se ut.

Du får också ta del av Attention-medlemmarna Bengt Westling, Madelein Wollnik och Mikaela Borgs erfarenheter av att bedriva besöksverksamhet.

Ann-Kristin Sandberg
Ordförande, Riksförbundet Attention

KORT OM ATTENTIONS BESÖKSVERKSAMHET

Besöksverksamheten bygger på frivilliguppdrag där några av Attentions lokalföreningar besöker personer intagna på anstalter och häkten.

Attention har tagit fram riktlinjer för besöksverksamheten och varje år träffas besöksgrupperna för fortbildning och erfarenhetsutbyte.

Den här guiden är framtagen för att visa hur man kan lägga upp träffar praktiskt och innehållsmässigt.

Har du frågor eller vill veta mer?
Hör av dig till: besoksverksamhet@attention.se

VARFÖR BEHÖVS ATTENTIONS BESÖKS-VERKSAMHET?

Attentions besöksverksamhet besöker anstalter och erbjuder en vardaglig mänsklig kontakt. Detta kan underlätta återanpassningen i samhället. Syftet med verksamheten är att erbjuda andra perspektiv som kan bidra till att se nya möjligheter efter frigivning.

FOTO: JOHNÉR/JOHNÉR/FANNY HANSSON OCH LOVISA SCHILLER

Kriminalvården räknar med att 25% av alla som sitter i fängelset har ADHD eller annan neuropsykiatrisk diagnos. Många får sin utredning, diagnos och behandling först i fängelset och har ofta jobbiga erfarenheter bakom sig. När de får sin diagnos väcks det ofta frågor och funderingar.

OM ATTENTIONS BESÖKSVERKSAMHET

Attentions besöksverksamhet bygger på frivilliguppdrag där några av Attentions lokalföreningar besöker intagna på häkten och anstalter. Under besöken delar de med sig av sina egna erfarenheter, erbjuder kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och informerar om stöd och hjälp som finns att få efter frigivning.

Under åren har vi sett att besöksverksamheten är viktig för många intagna. Bengt Westling var med att starta upp besöksverksamhet på fängelser i sin hemort Luleå.

– Det är en glädje att se hur killarna förändras på träffarna. De behöver hjälp att hitta tillbaka, få vuxna förebilder, träffa människor som bryr sig och som är bra på att lyssna, säger Bengt Westling.

KUNSKAP GÖR SKILLNAD

För att kunna få rätt stöd och hjälp är kunskap om sin diagnos en viktig del.

– Kan jag så ett frö utifrån min egen berättelse och kanske rädda någon från fortsatt kriminalitet är jag glad, berättar Bengt.

SYFTET ÄR ATT:

- Erbjuda interner möjlighet att prata med förstående och intresserade medmänniskor.
- Tillföra kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.
- Bidra till ökad självförståelse.
- Ge stöd i att blicka framåt och planera för en bättre framtid.

VIKTIGT ATT TÄNKA PÅ NÄR MAN ARBETAR MED BESÖKSVERKSAMHET:

KAMRATLIGT OCH INTE TERAPEUTISKT

Besöksverksamhet är en kamratstödjande funktion och Attention tar inte ett terapeutiskt, professionellt ansvar. Som besökare kan vi erbjuda praktisk kunskap.

SEKRETESS

Som besökare har man tystnadsplikt och får inte föra det som sägs vidare eller berätta för andra om de intagna.

ARBETA TILLSAMMANS

Det är viktigt med en positiv atmosfär inom Attentions besöksgrupper. Arbetet kan vara påfrestande och gruppen behöver arbeta tillsammans.

REGLER

Som besökare ska man aldrig gå in i motsättningar mellan grupper eller mellan personal och intagna inte heller engagera sig i rättsliga och ekonomiska frågor.

Kriminalvården räknar med att 25% av alla som sitter i fängelset har ADHD eller annan NPF-diagnos. Det är tio gånger fler än i samhället i övrigt.

25%

"Kan jag så ett frö utifrån min egen berättelse och kanske rädda någon från fortsatt kriminalitet är jag glad"

Bengt Westling,
Attention Luleå

BIDRAR TILL ATT SE NYA MÖJLIGHETER

Syftet med besöksverksamheten är att visa solidaritet genom att föra in nya perspektiv som kan bidra till att se nya möjligheter efter frigivning. Attentions besöksgrupper erbjuder en vardaglig mänsklig kontakt som kan underlätta återanpassningen i samhället.

För de som arbetar med besöksverksamheten är det viktigt att tänka på att vi inte är professionella experter och inte ska gå in i diskussioner om exempelvis medicinsk behandling. Vi kan erbjuda praktisk kunskap om hur det är att leva med NPF-diagnoser.

Syftet med besöksverksamheten är att visa solidaritet genom att föra in nya perspektiv som kan bidra till att se nya möjligheter efter frigivning.

BESÖKSVERKSAMHETEN ERBJUDER:

KUNSKAP

För att kunna få rätt stöd och hjälp är kunskap om sin diagnos otroligt viktig. Under besöken erbjuder vi information om NPF, delar våra egna erfarenheter och svarar på frågor.

SAMTAL

Många intagna har behov att prata och besöksverksamheten bidrar till att bryta isolering och erbjuda nya sociala relationer.

VERKTYG

För att kunna blicka framåt och planera för en bättre framtid tipsar vi om verktyg.

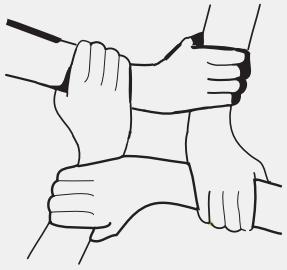

HEJ MADDE OCH MIKAELA!

BESÖKSVERKSAMHET I ATTENTION HISINGEN-KUNGÄLV

Madelein Wollnik och Mikaela Borg ifrån Attention Hisingen-Kungälv är rutinerade när det gäller besöksverksamhet. I ungefär fem års tid, en gång i månaden har de lämnat sin trygga tillvaro och begett sig ut till Skogomes psykiatriska omvårdnadsavdelning och Sagsjöns kvinnoanstalt. Med sig har de sin egen erfarenhet, Friguiden, Attentions informationsmaterial och ett öppet sinne inför vad internerna vill prata om för dagen.

TEXT: NINA NORÉN FOTO: STIG ALBANSSON

Varför behövs Attentions besöksverksamhet?

Madde: –Folk som sitter inne och har NPF är en väldigt stor målgrupp. De har ofta ingen annan. De kanske har sin närmsta familj, men de finns ingen samhällsaktör som stöttar den här gruppen på samma sätt som Attention kan göra. Kommer det in en myndighet har ju många av de här personerna ett myndighetsförakt. Attention blir nåt mitt emellan familj och myndighet - helt perfekt.

”Attention blir nåt mitt emellan familj och myndighet - helt perfekt”

Vad kan Attention bidra med ute på anstalterna?

Madde: –Vi är tydliga med att vi är rådgivande utifrån våra egna erfarenheter. Vi är inga professionella, psykologer, psykiatriker eller läkare. Men vi kan dela med oss av våra egna erfarenheter och vi kan också tipsa om alla olika lokalföreningar som finns runtom i landet. Vi är väldigt mycket kompisar. Vi lyssnar, håller med ibland och försöker se en synvinkel i andra fall för att inte fastna i negativt tänkande. Jag tycker vi kan erbjuda ganska mycket på plats.

Mikaela: –Vi kan bidra med våra erfarenheter och information som är svår att få tag på för de intagna. Det är ofta grejen när vi kommer dit. De vill information som är svårtillgänglig och inte finns på plats.

Vilka kommer på träffarna?

Mikaela: –Det är jätteolika vilka som kommer. Vissa har diagnoser andra kanske inte har, men har barn som har. En del kanske precis gjort en utredning. Då kommer de till oss för att ställa frågor och lära sig mer om diagnoserna, vart man kan vända sig och vilka rättigheter man har och om man kan få hjälpmedel.

Hur är ni hjälpta av era egna erfarenheter?

Madde: –Mina erfarenheter av kriminalitet, missbruk och min egen diagnos har hjälpt mig jättemycket. Det är lättare att öppna upp för samtal om man vet vad man pratar om. Om det är tyst och man ser att de tänker ”vad vill ni egentligen” så kan man hänvisa till sina egna erfarenheter och få igång samtal på det sättet. De får förtroende för en om man har egen erfarenhet – oavsett om det är diagnos eller man har samma erfarenheter av kriminalitet.

Varför fortsätter du engagera dig i besöksverksamheten år efter år?

Madde: –Jag åker tillbaka till anstalterna för att det ger så mycket. Det är fint när man känner att man kan göra någon nytta för någon annan. Att man kan få den där 20-åriga killen som ska sitta sex år till att släppa det där tänket att det är en bedrift att sitta inne bara igenom att säga ”du är värd så mycket mer”. Sådana små saker får mig att vilja gå tillbaka och fortsätta med det här.

”Vi kan bidra med våra erfarenheter och information som är svår att få tag på för de intagna.”

Mikaela: –Den största belöningen för att man håller på med det här är ju när man får vara med och se när folk plötsligt blickar framåt. Att de ser en mening med livet som de kanske inte gjort innan.

Hur kan en träff se ut?

Madde: –Vi bjuder på fika och de kanske bjuder på kaffe. Vi inleder

Madelein Wollnik och Mikaela Borg ifrån Attention Hisingen-Kungälv.

kanske med lite information om Attention och visar upp våra material - såsom inspirationsmaterialet Friguiden och skriften Nycklar till frihet eller Attentions tidningar. Annars lyssnar vi av gruppen, svarar på frågor och tar reda på vad de är intresserade av. Vi har provat att ha temainriktning, men det har inte fallit så väl ut. Utan det är det här spontana som verkar ge mest.

Mikaela: –Det är viktigt med fikan! Den gör så att folk kommer och sätter sig och pratar. Det kan vara en början på att öppna sig. De vill gärna ha svar på olika saker som händer när de kommer ut. Därför har jag satt ihop en tjock pärm som har en massa bra svar som vi kan använda oss av på träffarna.

Hur får man till en bra träff?

Mikaela: –Det är viktigt att läsa in vad det för en grupp! På kvinnoanstalten gjorde vi ADHD- armband till exempel. Det var jätteuppskattat. Vi satt och tjatade samtidigt som vi pärlade. Folk har en tendens att öppna upp sig mer om de har nåt att pilla med.

Har ni några tips till andra lokalföreningar som funderar på att starta upp en besöksverksamhet?

Madde: –Det är jätteviktigt att tänka långsiktigt! Inte nåt du gör just nu för det är kul. Du kanske kommer in i en grupp som sitter inne länge. Man får rannsaka sig själv och ställa sig frågan om det här nåt jag kan lägga tid på. Men inser du att du har både tid och engagemang – så bara gör det! Det är så värt det!"

Om ni bestämt att ni ska köra igång ta då chansen att delta i inspirationshelgerna som anordnas! Det är ett jättebra tillfälle att träffa andra som redan är igång och också få input från professionella, få feedback, stöttning och ställa frågor. Haka på det nästa gång!"

FILMTIPS!

I filmen *Med NPF i fängelset - En film om Attentions besöksverksamhet* berättar Madelein och Mikaela mer om sitt arbete. Se filmen på: youtube.com/user/AttentionPlay

HUR STARTAR MAN UPP BESÖKS-VERKSAMHET?

Attentions rikskansli i Stockholm koordinerar besöksverksamheten och ansvarar för ansökan till Kriminalvården. Medel söks för varje lokalförening och baseras på en verksamhetsplan och förslag till budget som lokalföreningen skickar in till riksförbundet.

Riksförbundet har möjlighet att söka medel hos Kriminalvården för lokalföreningarnas besöksverksamhet. Medel söks för varje lokalförening för sig och baseras på de verksamhetsplaner och förslag till budget som föreningen lämnar till förbundet.

Förslaget ska vara avstämt med anstaltsledningen på den anstalt som besöksverksamheten avser. Det är viktigt att grupperna har en förankring i föreningen och att föreningens styrelse fattat beslut om verksamheten.

SÅ STARTAR NI UPP UPP BESÖKSVERKSAMHET I ER LOKALFÖRENING:

STYRELSEBESLUT
Beslut att starta upp och bedriva besöksverksamhet ska beslutas av föreningens styrelse.

KONTAKTA ANSTALTEN/HÄKTET
Det är viktigt att kolla upp att det är ok att starta upp besöksgrupper på den anstalt man avsett.

Varje besöksgrupp stämmer av hur verksamheten kan bedrivas med respektive anstaltsledning.

VERKSAMHETSPLAN OCH FÖRSLAG TILL BUDGET
För att få medel från riksförbundet tar lokalföreningen fram en verksamhetsplan och förslag till budget.

Förslaget ska vara avstämt med anstaltsledningen på den anstalt som besöksverksamheten avser.

Verksamhetsplanen ska beskriva:
- Den verksamhet ni vill bedriva inklusive antal planerade träffar.
- Anstaltens namn och kontaktperson på anstalten.
- Vilka som ingår i besöksgruppen.
- Beräknade kostnader för besöken.
- Beräknade resekostnader.

Underlaget skickas in till riksförbundet, senast den 14 oktober varje år.

OM ERSÄTTNING:

Riksförbundet får ett visst statsbidrag. För att få ersättning för besöksverksamheten ska verksamhetsplanen och förslag till budget skickas in till rikskansliet.

Ersättning ges året efter ansökan kommit in till riksförbundet.

Ersättning kan ges för:
- Resor
- Cirkelledararvode
- Verksamhetskostnader

BRA ATT KÄNNA TILL NÄR MAN BEDRIVER BESÖKSGRUPPER

När man arbetar med besöksgrupper är det viktigt att förstå Attentions roll och syftet med besöken. Vi kan endast erbjuda praktisk kunskap och inte ha ett terapeutiskt, professionellt ansvar. Innan besöksgrupperna startar är det bra att tydligt formulera uppdraget.

När man arbetar med Attentions besöksverksamhet är det viktigt att komma ihåg att vi inte är professionella experter. Vi ska enbart erbjuda praktisk kunskap om hur det är att leva med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och inte gå in i diskussioner om medicinsk behandling osv.

Som besökare är det också viktigt att respektera de regler som Kriminalvården har på respektive anstalt och häkte, reglerna kan se olika ut. Det innebär bland annat att klä sig korrekt och inte ta med något som inte har godkänts av anstaltsledningen.

FORMULERA UPPDRAGET:

TYDLIGT MÅL
Det är viktigt att ni som arbetar med besöksgrupper tydligt formulerar ert uppdrag. Både för er själva och för de ni besöker på anstalten.

Syftet med uppdraget är att:
- Förmedla kunskap om NPF och förhoppningsvis på så sätt vara ett stöd för de ni träffar.

Syftet är inte att:
- Vara professionell expert.
- Gå ärenden. Det kan vara lätt att vilja hjälpa någon som har begränsad frihet och ekonomi, detta är inte syftet med besöksverksamheten. Om man gör relationen till den intagne intimare riskerar man det övergripande målet med besöken.

Gemenskapen i besöksgruppen är viktig!
Hjälp gärna varandra att komma ihåg syftet med era träffar. Och om det är tunga delningar kan ni stötta varandra.

REPRESENTANT FÖR ATTENTION

- När man arbetar med Attentions besöksverksamhet representerar man Attention. Det är bra att känna till Attentions hållning i olika frågor. Ta gärna del av Attentions intressepolitiska program där några av de viktigaste frågorna sammanfattas: attention.se/om-oss/sahar-paverkar-vi/intressepolitiskt-program
- Som representant är det viktigt att följa anstaltens regler.

SEKRETESS

Som besökare omfattas du av den tystnadsplikt som anställda har och du får inte föra vidare sådant som den intagne säger i förtroende. Du får heller inte berätta för andra om de intagna på anstalten eller häktet. Ibland får man skriva på en påminnelse om sekretess. Sekretessen gäller under lång tid, du får alltså inte prata med andra om en intagen som har frigivits!

HUR KAN TRÄFFARNA SE UT?

Besöksträffarna kan utformas som en studiecirkel där varje träff har ett specifikt tema. Vid första träffen känner man ofta av gruppen och är lyhörd för önskemål. Det är viktigt att förstå behovet av kontinuitet och arbeta för att detta ska upprätthållas.

Det är bra om besöksträffarna planeras in och genomförs kontinuerligt. Varje tillfälle är ofta cirka 2 timmar och kan läggas upp som en enkel studiecirkel. Det brukar vara lagom att 2-3 personer leder träffarna, om det är fler kan det lätt bli rörigt. Vid första tillfället är det bra att vara lyhörd för gruppens önskemål.

Första tillfället bör inledas med en presentation av er själva, information om Attention och föreningens arbete i allmänhet och om besöksverksamheten i synnerhet.

Dela gärna ut material om Attention. Det är bra att vara förberedd på frågor som kan dyka upp genom att ha läst på innan. Ofta väcker mötena många frågor och som besökande kan man få ta del av tankar som ofta är oroliga och vilsna.

Det är ofta enklast att samlas kring ett ämne och metodiskt gå igenom olika områden. Varje träff kan ha ett eget tema.

TIPS!

FÖRSTA TRÄFFEN

Första tillfället ni ses bör inledas med en presentation av er själva, information om Attentions arbete och besöksverksamheten. Känn av gruppen och var lyhörd för önskemål om samtalsämnen.

FÖRSLAG PÅ INNEHÅLL:

- Grundläggande NPF-kunskap
- Boende
- Arbete/Studier
- Ekonomi
- Hälsa
- Fritid

SISTA TRÄFFEN

Vid sista tillfället kan det vara klokt att ha ett friare samtal om den specifika situation som den man besöker har och står inför. Hur kan man praktiskt få användning av den kunskap ni hittills förmedlat?

VANLIGA FRÅGOR:

- Var finns hjälp att få?
- Vilka kontakter kan man ta?
- Vilka personer finns i omgivningen som stöd?
- Tillgång på hjälpmedel?
- Stöd i kontakter med myndigheter?
- Samtalsgrupper, var finns de?
- Hur bygger man upp ett nytt kontaktnät?

Gå gärna in på friguiden.se när ni ska planera era teman! Här finns både information och inspiration.

Har du frågor eller vill veta mer om Attentions besöksverksamhet?

Hör av dig till: besoksverksamhet@attention.se

ATTENTIONS BESÖKSVERKSAMHET

I denna inspirationsguide får du som tillhör en Attentionförening och intresserad av att starta upp besöksverksamhet där du bor, råd och tips om hur du kan gå tillväga och hur träffarna kan se ut.

RIKSFÖRBUNDET Attention